

4. גזבר הרשות המקומית

א. מינוי הגזבר ופיטוריו

מינוי גזבר הנו **חובה** בכל רשות מקומית¹. **המועצה**, בהחלטת רוב חבריה, תמנה גזבר לאחר שייבחר **במכרז פומבי (בעירייה - בוועדת מכרזים** לבחירת עובדים בכירים). הגזבר הוא אחד מ-5 הבכירים ברשות שאפשר להעסיקם בחוזה אישי.

הגזבר – לא יפוטר אלא אם דנה המועצה לפי המלצת ראש הרשות.

אזי, **המועצה מוסמכת לפטרו** בישיבת מועצה ברוב $2/3$ מחבריה ובלבד שמסרה הודעה כדין לכל חברי המועצה שדבר הפיטורים יידון באותה ישיבה ולאחר שנתנה לו זכות לשאת לפני המועצה את דברו בעניין הפיטורים.

החליטה המועצה לפטר גזבר, או שלא להאריך את החוזה עמו, **וסבר הגזבר** שההחלטה לפטרה נבעה **ממניעים שאינם ענייניים – רשאי הוא לפנות לוועדה שימנה השר לעניין זה**. חברי הוועדה יהיו עובדי משרד האוצר ומשרד הפנים שיימנו השרים. נוכחה הוועדה ששיקולי המועצה אכן היו בלתי ענייניים – **רשאית היא לבטל את החלטת המועצה.**

הוועדה רשאית, **מיוזמתה² או לבקשת ראש הרשות המקומית**, לבדוק **האם פעל גזבר שלא כדין**. מצאה הוועדה שגזבר אכן פעל שלא כדין – **רשאית היא לאחר שנתנה לגזבר הזדמנות להשמיע את דעתו – להמליץ בפני מועצת הרשות לפטר את הגזבר**. החלטת המועצה אודות ההמלצה תתקבל **ברוב הנוכחים** באותה ישיבה. **לא החליטה המועצה על פיטורי הגזבר – רשאי השר להורות על פיטוריו לאחר ששקל את החלטת המועצה.**

נבצר מהגזבר זמנית מלמלא את תפקידו או **שחדל** הגזבר מלמלא את תפקידו **וטרום מונה** גזבר אחר במקומו – רשאית המועצה למנות **ממלא מקום** גזבר לתקופה שלא תעלה על **3 חודשים** ורשאי שר הפנים להאריך תקופה זו ב- **6 חודשים נוספים**. **לא מינתה** הרשות המקומית גזבר תוך התקופה הקצובה – **ידרוש השר מהרשות למנות גזבר בתוך 21 יום**. **לא מילאה** הרשות המקומית הוראה זו – **ימנה השר אדם מתאים למילוי חובת הרשות למנות גזבר**.

החוק מטיל על הגזבר את האחריות לביטחון קופתה של הרשות.

הגזבר אחראי להכנת הצעת

התקציב לניהול מערכת החשבונות של הרשות, בהתאם לחוקים השונים ובהתאם לכללי ניהול חשבונות מוניציפאליים שקבע משרד הפנים וכן להכנתם של הדוחות.

1. ראה פרק קודם ("תפקידי חובה ונושאי משרות") על אפשרויות לחלוקות משרה של מזכיר וגזבר (בהתאמה) ברשויות עד 10,000 נפש או עד 15,000 נפש.

2. משרד הפנים מתייחס בחומרה רבה לכך שבדוחות תקופתיים נכללים סכומים של המחאות דחיות שזמן פרעונן מעבר לתקופת הדוח, ובכך נוצר פער בין הכנסות בפועל לבין הרישום בספרי הרשות באותה תקופה. המשרד מזהיר שאם תימצא עדות לכך בספרי הרשות – "תיבחן המשך העסקתו של גזבר הרשות על-ידי הוועדה הבינמשרדית לבחינת פיטורי גזבר ברשויות המקומיות". ראה חוזר מנכ"ל 7/2007, מתאריך 7.10.2007.

בחוזר מנכ"ל ה"ל גם מזהירים ראש הרשות והגזבר שאם יבצעו קיזוז חובות שלא בהתאם לנוהל שם – הם "מסתכנים בהטלת חיוב אישי בגין פעולתם זו".

ב. סמכויות ותפקידים על-פי חוק

1. החוק מטיל על הגזבר את האחריות לביטחונה של קופת הרשות.
2. כל חוזה, כתב התחייבות, הסדר פשרה המוגש לבית-משפט או לבית-דין על-מנת לקבל תוקף של פסק-דין, פקודת תשלום או שובר תשלום או שיק לחובת הרשות, או תעודה אחרת שיש בהם התחייבות כספית מטעם הרשות – לא יחייבוה אלא אם חתמו עליהם בשם הרשות, בצד חותמת הרשות, ראש הרשות והגזבר.
3. הגזבר לא יחתום על כל התחייבות כספית, לרבות על מינוי אדם כעובד הרשות, אלא אם נוכח כי התקיימו כל אלו:
 - א. קויימו ההוראות וההליכים הדרושים על-פי כל דין לעניין מתן התחייבות;
 - ב. ההתחייבות מתוקצבת בתקציב הרשות לאותה שנת כספים;
 - ג. אין בהתחייבות כדי להביא ליצירת גירעון שוטף בתקציב הרשות.
4. רשאי גזבר, באישור המועצה להסמיך עובד הרשות, הכפוף לו לחתום בשמו על פקודת תשלום, שובר תשלום או שיק עד לסכום שנקבע בתקנות. אין בהסכמה זו כדי לפטור את הגזבר מחובותיו ומאחריותו לפי כל דין.
5. הגזבר יזמן לישיבות המועצה ולישיבות של כל ועדות המועצה, תינתן לו הזדמנות להשמיע את דעתו, בעל-פה או בכתב, לפני קבלת כל החלטה של המועצה או של ועדה, שיש לה השלכה על תקצוב הרשות – הכנסותיה או הוצאותיה.

הגזבר חייב להיות נוכח בישיבות המועצה, ועדת הכספים וועדת המכרזים.

הגזבר רשאי להיות מיוצג בישיבות אלו על-ידי עובד הרשות הכפוף לו שהוסמך על-ידו לכך, ואולם בישיבות ועדת מכרזים רשאי הגזבר להיות מיוצג בהתאם להוראות שיקבע השר.
6. הגזבר אחראי על הכנה של הצעת התקציב ותקציב המילואים של הרשות וכן יפקח על שמירת מסגרת התקציב באופן שלא ייווצר גירעון שוטף בתקציב הרשות.

אין במינוי חשב מלווה כדי לגרוע מאחריות המוטלת על הגזבר.
7. במועצה אזורית גזבר המועצה הוא המופקד על הרישום בפנקס מיוחד של פרטי החוזים שנחתמו, על-ידי ראש המועצה, ללא החלטה של המועצה.
8. הגזבר גם אחראי לניהול מערכת החשבונות של הרשות, בהתאם לחוקים השונים ובהתאם לכללי ניהול חשבונות מוניציפאליים שקבע משרד הפנים וכן להכנתם של הדוחות, על-פי מתכונות שקבע משרד הפנים:
 - א. דוח חודשי מצטבר, מתחילת שנת הכספים, לכל סעיפי תקבול ותשלום

בתקציב - עבור ראש הרשות.

- ב. **דוח רבעוני** על מצבה הכספית של הרשות. בדוח זה, שיוכן בתוך **60 יום** לאחר תום כל רבעון, יתייחס הגזבר בין השאר, ל**ביצוע** התקציב ביחס לאותו **רבעון** ולאומדן **ביצוע** התקציב ביחס לתקציב **השנתי**, כולו.
- דוח זה יהיה **בסיס לשיקול דעת** של **ראש הרשות** באם יהא צורך להגיש תקציב מילואים כדי **למנוע** התפתחות של **גירעון שוטף** בתקציב **השנתי** של הרשות.
- הגזבר יגיש הדוח ל**ראש הרשות**, ל**מועצת הרשות**, לוועדת **הכספים** ולוועדת **הביקורת ברשות המקומית**; **למינהל לפיתוח ותקצוב** ול**ממונה** על **ביקורת החשבונות ברשומ"ק**, במשרד הפנים, ול**ממונה על המחוז**.
- ג. דוח **חצי-שנתי** שיישלח ל**שר** או ל**ממונה על המחוז**, בהתאם לסוג הרשות ולהוראות המשרד, וכן, לגורמי **ביקורת נוספים**.
- ד. דוח **שנתי** שעל ראש הרשות למסור ל**מועצה**, שתקיים עליו דיון מיוחד, וכן להמציא העתקים ממנו ל**רואה החשבון ולממונה**.
- ה. דוח **שנתי לממונה על השכר**, במשרד האוצר, על תנאי העסקה של נושאי משרה בכירים.

9. **מינוי עובד** רשות מקומית יהא במכתב חתום בידי **ראש הרשות וגזברה**.

10. הגזבר יהא מעורב בהחלטות ובאחריות על **ניפוק ושימוש של טפסים** שונים של הרשות שהם **בעלי ערך כספי**.

ג. הגזבר כקברניט כלכלי של הרשות בים של אתגרים כלכליים

1. גיבוש מדיניות

גזבר הרשות הוא הסמכות המקצועית העליונה של הרשות המקומית, בנושאי כספים.

2. הכנת תקציב

גזבר הרשות הוא **היועץ לראש הרשות בגיבוש המדיניות הפיננסית** של הרשות, באשר למערך גביית המסים, גיוס כספים ממקורות שונים (ממשלה, בנקים, וגורמים מוסדיים שונים עימם קשורה הרשות בקשרים פיננסיים, כגון: הסוכנות היהודית, ההסתדרות הציונית, מפעל הפיס וכדומה) והשקעות כספיות. **החוק מטיל על הגזבר את חובת הכנת תקציב** הרשות המקומית.

3. אבטחת המשאבים ואיזון תקציבי

עיקר תפקידו של הגזבר מתבטא באבטחת המשאבים הכספיים (מהכנסות עצמיות וממקורות חיצוניים) לפעילות של הרשות המקומית, וניהולם הנכון של משאבים אלו, תוך שמירה מלאה על החוקים, הצווים ותקנות הממשלה, באותה עת. כן מצווה הגזבר לשמור על האיזון בין ההכנסות לבין ההוצאות, על מנת להבטיח לרשות המקומית בסיס כספי וכלכלי איתן ותזרים מזומנים נאות.

4. מעקב תקציבי

הרשות המקומית, בהיותה ניזונה ממקורות כספיים רבים ומגוונים, חייבת בדיווחי ביצוע על השימוש בכספים הללו אשר מועברים לפעולות שונות, כגון: פעולות חינוך, פעולות רווחה, מימון לסלילת כבישים, מדרכות ותאורה ופעולות תרבות שונות. פעמים רבות רק פעילות יזומה של הגזבר מבטיחה הזרמת כספים לרשות בהיקף ובקצב שהיא זכאית לו.

הגזבר כאחראי על המערך הכספי חייב באמצעות הליכי בקרה ופיקוח לבחון את הביצוע התקציבי ולאתר את המכשלות התקציביות, בזמן אמת, במהלך ביצוע הפרויקטים השונים.

5. גילוי נאות של מצב כספי

הגזבר אחראי לבניית מערך המעקב החשבונאי, על-פי כללי משרד הפנים, לרישום חשבונאי של כל הפעולות הכספיות בספרים הראשיים, רישום וניהול ספרי העזר וספרי המלוות והתאמתם לספרים הראשיים והכנת הדוחות השונים, על-פי דרישות החוק, לגורמים המוסמכים השונים.

6. שמירת נכסי הרשות

הגזבר אחראי לכל מערך הנכסים העירוניים, הערכתם לצורכי חישוב ההון העצמי של הרשות ולקביעת הפחת החשבונאי של נכסים ומלאים, לצורך הכנת המאזן השנתי של הרשות המקומית.

7. מערכת מידע דמוגרפית

מערכת הסטטיסטיקה הדמוגרפית העירונית, שמנהלת מערכת השומה והגבייה של הרשות, מצויה אף היא באחריות הגזבר. מידי שנה, בטרם הכנת צווי הארנונה, מתעדכן ספר השומה באשר לגידול בנכסי התושבים ובניית מבנים חדשים - בין למגורים ובין לעסקים.

**הגזבר כאחראי על המערך
הכספי חייב באמצעות הליכי
בקרה ופיקוח לבחון את
הביצוע התקציבי ולאתר את
המכשלות התקציביות, בזמן
אמת, במהלך ביצוע
הפרויקטים השונים.**

**הגזבר משתתף במאמץ
להרחיב את בסיס הקיום
הכלכלי של הרשות, על-ידי
פעילויות יזמות כלכלית
ועסקית**

8. אחריות ניהולית

לגזבר אחריות לארגוןם ולהפעלתם של יחידות שומה, גבייה, תקציבים, חשבות לסוגיה, הנהלת חשבונות, נכסים, שכר, מחסנים, אינוונטר וקניינות - כפוף למבנה הארגוני של רשות מקומית ספציפית.

9. פיתוח כלכלי והפרטת שירותים

החשיבה הכלכלית היזמית, שחדרה בשנים האחרונות לרשויות במקומיות, הוסיפה לגזבר מימד נוסף לתפקידו, שחשיבותו גוברת יותר ויותר - השתתפות במאמץ להרחיב את בסיס הקיום הכלכלי של הרשות, על-ידי פעילויות יזמות כלכלית ועסקית - ישירות באמצעות הרשות, או באמצעות חברה כלכלית-עירונית, או באמצעות יזמים פרטיים, או בשותפויות של כולם או חלקם.

המצוקה התקציבית יחד עם הטמעת החשיבה הכלכלית, מעודדים את המגמה להפרטת חלק מהשירותים שהרשות מעניקה לתושביה. מגמה זו מחייבת את הגזבר לבדיקה מקצועית מעמיקה ומרחיקת ראות של התמהיל האופטימלי לרמת שירותים גבוהה יותר, בעלות כלכלית נמוכה יותר.